

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« 21 » _____ 2016 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

галузь знань 0303 Журналістика та інформація

спеціальність 5.03030301 Видавнича справа та редагування

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02130554 Начальник відділу моніторингу якості освіти Програма № <u>2115</u> <i>Жильцов</i> (підпис) (прізвище, ініціали) « _____ » 20 <u>16</u> р.
--

Київ-2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	Галузь знань 0303 Журналістика та інформація	Нормативна
	Спеціальність: 5.03030301 «Видавнича справа та редагування»	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки
		2-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 75		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «молодший спеціаліст»	Лекції
		20 год.
		Семінарські
		16 год.
		Індивідуальна робота
		10 год.
		Модульний контроль
		4 год.
		Самостійна робота
		25 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія видавничої справи» є базовою нормативною для спеціальності «Видавнича справа та редагування».

Мета навчальної дисципліни. Вивчення історії видавничої справи розпочалося відносно недавно і на початку мало типову схему: історія письма, рукописні шедеври стародавнього світу та епохи середньовіччя, а з XV століття – часу виникнення друкарського верстата – вже як історія друкарства. Головний акцент автори таких досліджень робили на формах книги, майстерності каліграфів та оформлювачів. Рідко предметом детального розгляду ставав зміст книг, і ще рідше – їхні функції. Безумовно, що комунікативний аспект тогочасної видавничої продукції несправедливо недооцінювався.

Тому на сучасному етапі головною метою стає вивчення історії видавничої справи у контексті подвійної природи книги чи іншого виду видавничої продукції – і як матеріальної конструкції, і як носія певної суми знань та ідей.

Завдання навчальної дисципліни «Історія видавничої справи»:

- простежити суспільно-політичні передумови та історичні витoki попередників сучасних видань в світі та в Україні;
- висвітлити основні етапи становлення та розвитку друкарства в світі та Україні;
- дослідити не лише саму друкарську справу та інші видавничі процеси, а й суспільно-політичні обставини, в яких вони розвивалися;
- увиразнити роль друкарства як чинника кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи;
- з'ясувати драматичні житейські колізії тих особистостей, хто це нелегке й відповідальне ремесло обирав сенсом свого існування;
- висвітлити обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформленням видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися під впливом такого побутування в конкретну історичну епоху;
- надати студентові можливість опрацювати та засвоїти матеріал документальних текстів, у якому історія видавничої справи базувалася не на застарілих ідеологічних концепціях і догмах, а з врахуванням нового, переважно архівного матеріалу, досі невідомому загалу.

Об'єктом навчальної дисципліни «Історія видавничої справи» є редакторська та видавнича діяльність фахово підготовлених спеціалістів у контексті творення, вдосконалення, друкування та поширення різних видів друкованої продукції.

Предметом «Історії видавничої справи» є цілісна картина створення, поширення, використання тих чи інших видів видавничої продукції, переважно книги та результати їх

функціонування, а також тематика різних видів видань, особливості їх редакційно-видавничої підготовки в різні періоди розвитку рукописання та друкарства в Україні та світі.

Система контролю знань та умови складання іспиту. Навчальна дисципліна «Історія видавничої справи» оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Форми поточного контролю:

- усна відповідь на семінарському занятті;
- доповнення на семінарському занятті;
- тести за вивченими темами;
- письмові роботи з виконання завдань для самостійного опрацювання;

Модульний контроль: 2 модульні підсумкові роботи.

Підсумковий контроль знань у формі іспиту.

Вимоги до знань та умінь

Студент повинен знати:

- основні історичні етапи та провідні осередки розвитку рукописного книготворення в світі і Україні;
- основні історичні етапи та провідні осередки розвитку друкарства в світі та Україні;
- визначні пам'ятки світової і української видавничої справи – рукописні та друківані книги, що найбільше вплинули на суспільну свідомість та цивілізаційний поступ людства;
- основні віхи та особливості діяльності визначних редакторів, друкарів, видавців;
- проблемно-тематичний репертуар книговидавництва, що найбільше був витребуваним серед читачів у різні історичні епохи;
- особливості матеріальної конструкції та змістової частини видань у ретроспективі;
- фундаментальні дослідження з історії видавничої справи зарубіжних та українських дослідників.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен набути такі **компетентності:**

- оперувати поняттями та термінами з історії видавничої справи у майбутній професійній діяльності;
- використовувати досвід кращих попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;
- втілювати нереалізовані творчі напрацювання попередників у своїх реальних видавничих програмах;
- узагальнювати й оприлюднювати в своїй діяльності найцікавіші пізнавальні й повчальні факти з історії видавничої справи;
- самостійно й результативно проводити бібліографічний пошук необхідних видань в бібліотечній та електронній базах даних.

3. Тематичний план навчальної дисципліни

3 семестр

№	Назва теми	Кількість годин				
		індивідуальні	Лекції	Семинар	Самостійне опрацювання	Підсумковий контроль
Змістовий модуль 1						
Історія світової і української видавничої справи до XVIII ст.						
1.	Соціально-історичні передумови виникнення рукописання і книготворення в світі. Світові осередки рукописання	2	2		2	
2.	Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна редакторсько-видавничого фаху			2		
3.	Вплив перших рукописних книг на суспільну свідомість				2	
4.	Рукописне книготворення в Україні. Витоки		2		2	
5.	Українська рукописна книга дохристиянської доби			2		
6.	Давньоукраїнські рукописні шедеври		2		2	
7.	Книгописання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства	2		2	2	
8.	Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі		2			
9.	Видавнича діяльність Києво-Печерської та Чернігівських друкарень. Українські друкарські шедеври XV-XVII століть		2			
10.	Раннє українське друкарство на Волині	2		2		
	Підсумковий контроль					2
	Всього:	6	10	8	10	2
Змістовий модуль 2						
Українська видавнича справа XIX - XX століття						
11.	Видання в Україні книг Святого Письма: долі перекладів і видавців.		2		3	
12.	Видавничий рух на українських теренах інших національностей			2		
13.	Становлення і розвиток в Україні наукового книговидання		2			
14.	Цензура як чинник заборони українського друкованого слова в період існування Російської імперії	2		2		
15.	Українські видавничі шедеври періоду цензурних заборон і обмежень		2		3	

16.	Українські видавництва і видавничі осередки XIX початку XX століть			2	3	
17.	Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)		2			
18.	Видавництва та видавці періоду визвольних змагань українського народу та особливості редакторської роботи	2			3	
19.	Видавнича справа в Україні радянської доби		2		3	
20.	Організаційні та творчі особливості роботи радянського редактора в період застою та перебудови			2		
	Підсумковий контроль					2
		4	10	8	15	2
	Всього:	10	20	16	25	4
		індивідуальні	лекції	семінар	Самостійне опрацювання	Підсумковий контроль

4. Програма навчальної дисципліни

III семестр

Змістовий модуль 1

Історія світової і української видавничої справи до XVIII ст.

Тема 1. Соціально-історичні передумови виникнення рукописання і книготворення в світі. Світові осередки рукописання

Тема 2. Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна редакторсько-видавничого фаху

Тема 3. Рукописне книготворення в Україні. Витоки

Тема 4: Українська рукописна книга дохристиянської доби (середина IX – середина X ст. до н. е.)

Тема 5: Давньоукраїнські рукописні шедеври

Тема 6: Книгописання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства

Тема 7: Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі

Тема 8: Видавнича діяльність Києво-Печерської та Чернігівських друкарень. Українські друкарські шедеври XV-XVII століть

Тема 9: Раннє українське друкарство на Волині

Змістовий модуль 2

Українська видавнича справа XIX-XX століття

Тема 10: Видання в Україні книг Святого Письма: долі перекладів і видавців

Тема 11: Видавничих рух на українських теренах інших національностей

Тема 12: Історія видавничої справи Київського університету. Становлення Університетської друкарні

Тема 13: Цензура як чинник заборони українського друкованого слова в період існування Російської імперії

Тема 14: Українські видавничі шедеври періоду цензурних заборон і обмежень

Тема 15: Українські видавництва і видавничі осередки XIX початку XX століть

Тема 16: Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)

Тема 16: Видавнича справа в Україні радянської доби

Тема 17: Організаційні та творчі особливості роботи радянського редактора в період застою та перебудови

Підсумковий контроль

5. Плани семінарських занять

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1 Історія світової і української видавничої справи до XVIII ст.		
1	Історія видавничої справи як професійно зорієнтована дисципліна редакторсько-видавничого фаху	2
2	Українська рукописна книга дохристиянської доби (середина IX – середина X ст. до н.е.)	2
3	Книгописання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства	2
4	Раннє українське друкарство на воліні	2
Змістовий модуль 2 Українська видавнича справа XIX-XX століття		
5	Видавничий рух на українських теренах інших національностей	2
6	Цензура як чинник заборони українського друкованого слова в період існування Російської імперії	2
7	Українські видавництва і видавничі осередки XIX початку XX століть	2
8	Організаційні та творчі особливості роботи радянського редактора в період побудови «розвинутого соціалізму»	2
Разом		16

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1 Історія світової і української видавничої справи до XVIII ст.			
1	Періодизація історії видавничої справи	2	5
2	Процес творення найдавніших	2	5
3	Рукописні книги та причини їх знищення в давнину	2	5
4	«Кам'яна Могила» - перший протиукраїнський архів давніх текстів	2	5
5	«Велесова книга: перевидання в Україні та Росії»	2	5
Змістовий модуль 2 Українська видавнича справа XIX-XX століття			
6	Заповіді давніх талмудистів	3	5
7	Творці давньоукраїнських шедеврів	3	5
8	Українські дослідники історії видавничої справи	3	5
9	Фахові періодичні видання	3	5
10	Фахові періодичні видання	3	5
Разом		25	50

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Разом – 75 годин, з них:

лекцій – 20 годин, семінарів – 16 годин, підсумковий контроль – 4 години, самостійна робота – 25 годин, індивідуальні – 10 годин.

Ти жні	Тема лекцій	Теми семінарських занять	Теми самостійних завдань	Індивідуальні	Підсумковий модульний контроль
Змістовий модуль 1					
Історія світової і української видавничої справи до XVIII ст.					
I.	Соціально-історичні передумови виникнення рукописання і книготворення в світі. Світові осередки рукописання		Періодизація історії видавничої справи	2 год.	
II.		Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна	Процес творення найдавніших книг		
III.	Рукописне книготворення в Україні. Витоки		Рукописні книги та причини їх знищення в давнину		
IV.		Українська рукописна книга дохристиянської доби			
V.	Давньоукраїнські рукописні шедеври		«Кам'яна могила» - перший протиукраїнський архів давніх текстів		
VI.		Книгописання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства	«Велесова книга: перевидання в Україні та Росії»	2 год.	
VII.	Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі				
VIII.	Видавнича діяльність				

	Києво-Печерської та Чернігівських друкарень.				
IX.		Раннє українське друкарство на Волині		2 год.	
X.					Підсумковий контроль
Змістовий модуль 2					
Українська видавнича справа XIX-XX століття					
XI.	Видання в Україні книг Святого Письма: долі перекладів і видавців		Заповіді давніх талмудистів		
XII.		Видавничий рух на українських теренах інших національностей			
XIII.	Становлення і розвиток в Україні наукового книговидання				
XIV.		Цензура як чинник заборони українського друкованого слова в період існування Російської імперії		2 год.	
XV.	Українські видавничі шедеври періоду цензурних заборон і обмежень		Українські дослідники історії видавничої справи		
XVI.		Українські видавництва і видавничі осередки XIX-початку XX століть	Творці давньоукраїнських шедеврів		
XVI.	Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)		Фахові періодичні видання	2 год.	
XVI.	Видавнича справа в Україні радянської		Михайло Браїчевський як		

	доби		ініціатор перегляду концепції української історії		
XIX.		Організаційні творчі особливості роботи радянського редактора в період застою та перебудови			
XX.					Підсумко вий контроль

8. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення курсу.

Розрахунок балів із предмету

III семестр

Вид роботи	максимальна кількість балів за один вид	обов'язкова кількість за курс	максимальна кількість балів за всі види
1. Відвідування лекцій	1	10	10
2. Відвідування семінарів	1	8	8
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50
4 Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	6	60
6. Підсумковий контроль	25	2	50
Всього	178		
Коефіцієнт за курс	2,96		

Вид контролю — екзамен

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, вступна, оглядова), семінарське заняття, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: тести.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ Опорні конспекти лекцій
- ✓ Навчальні посібники
- ✓ Робоча навчальна програма

11. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть **володіти** знаннями про:

- історичні витоки видавничої справи у світі (від II тисячоліття до нашої ери);
- українську рукописну книгу дохристиянської доби;
- книг описання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства;
- раннє українське друкарство;
- українських друкарів та їхню роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи;
- становлення та розвиток наукового книговидання;
- видавничу справу в умовах цензурних обмежень і заборон (XIII - поч. XX ст.);
- книги святого письма в світі і в Україні;
- видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917 – 1920);
- видавничу справу періоду радянської влади (1919 – 1990);
- видавничу справу незалежної України на етапі становлення (1990- 2003).

Аналізувати:

- завдання, зміст матеріалу матеріалів тексту, суспільно-політичні передумови та історичні витоки попередників сучасних видань у світі та в Україні;
- обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформлення видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися у конкретну історичну епоху;

Розпізнавати:

- об'єкт і предмет «Історії видавничої справи»;
- основні віхи та особливості діяльності визначних редакторів, друкарів, видавців;
- проблемно-тематичний репертуар книговидання, що найбільше був витребуваний серед читачів у різні історичні епохи.

Добирати:

- літературу та додаткову інформацію відповідно до теми;
- досвід кращих попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;

- поняття та терміни з історії видавничої справи для майбутньої професійної діяльності;

- найцікавіші, пізнавальні, повчальні факти з історії видавничої справи;

- самостійно й доцільно необхідні видання в бібліотечних та електронних базах даних;

- узагальнювати, оприлюднювати в своїй діяльності найцікавіші, навчальні факти з історії видавничої справи.

Встановлювати:

- причинно-наслідкові зв'язки, факти, ідеї, результати досліджень у логічній послідовності;

- тенденції подальшого розвитку даного питання;

- доказовість висновків, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження.

12.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

О с н о в н а

1. Тимошик М. Історія видавничої справи: Підручник. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с. (2-ге вид. – 2007).

2. Тимошик М. Її величність – книга / Передмова В. Скопенка. – К.: Наша культура і наука, 1999. – 308 с.

3. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія українського друкарства / Упорядк., передмова і примітки М. Тимошика. - К.: Наша культура і наука, 2007. – 536 с.

Д о д а т к о в а

1. Биковський Л. У службі українській книжці / Упорядники Л. Винар, Я. Ісаєвич. – Львів-Нью-Йорк, 1997. – 326 с.

2. Животко А. Історія української преси / Упоряд. передм. і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука. 2000. – 368 с.

3. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга. – Львів.: Світ, 1995. – 490 с.

4. Запаско Я. Ошатність української рукописної книги. - Львів: Фенікс, 1998. - 136 с.

5. Запаско Я., Мацюк О., Стасенко В. Початки українського друкарства. – Львів: Центр Європи, 2000. - 222 с.

6. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів: І-т українознавства, 2002. – 520 с.

7. Низовий Микола, Тимошик Микола. Українське друкарство і видавнича справа на сторінках російської енциклопедії “Книга” // Друкарство. 2000. - № 6. - С. 90 – 93.

8. Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування. - Ужгород, 2001. - 272 с.
9. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Свята Почаївська лавра / Упоряд. передмова і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука, 2008. – С. 344-378. (Розд. «Почаївська друкарня»).
10. Патерик Києво-Печерський / Упорядкування, адаптація українською мовою І. Жиленко. – К.: КМ Академія, 1998. – 346 с.
11. Степовик Д. Історія Києво-Печерської лаври. – К.: Видавн. відділ УПЦ КП, 2001. – С. 15 – 136. (Розділ 1,2).
12. Тимошик М. Першодруки (інкунабули) // Українська мова. Енциклопедія. - Вид. 2-ге. – К.: УРЕ, 2004. – С. 473.
13. Тимошик М. Стародавня рукописна книга в світі: попередники, ранні осередки, роль у суспільному поступі // Вісник Книжкової палати. – 2002. – №4. – С. 22-27.
14. Тимошик Микола. Історія українського друкованого слова потребує переосмислення // Літературна Україна. – 2002. – 21 березня.
15. Тимошик М. Українська книжка к об'єкт фальсифікацій, або Що стоїть за так званою полемікою новітніх опонентів українського відродження в гуманітарних дослідженнях // Дзеркало тижня. – 2007. – Ч. 40. – 27 жовтня.
16. Тимошик М., Дацюк Г., Таран К. Історія одного журналістського курсу. – К.: Наша культура і наука, 2008. – 494 с.
17. Черниш Н. Бібліографічна комісія НТШ як центр дослідження української книги: Навч. посібник. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 188 с.
18. Якимович Б. Іван Франко – видавець: книгознавчі та джерелознавчі аспекти. – Львів, 2006. – 692 с.